

Doe PAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUM)KRUIELKRANT NUMMER 11 DoePAK DuPAK

Een **dupák** (spreek uit: **do-pak**) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de *Dood van Pierlala* in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onder af gemanipuleerd; de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stilte geschiedt, gaat het strekken en inkrimpen van de dupák razendsnel en met veel rumoer. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door de kop en het lijf heen en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoutje. Door dit houtje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lappen lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en over de heup heen. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren zijn armen wijd uit.

De drie van Gent

't **Doelwit** van *Pierke* is iedereen die niet rechtdoor-zee is. Hij houdt hen flink voor het lapje. Zijn boezemvrienden zijn *Lowie de Lapkensdief* (*Harlekijn*) en *Karelke de Bult* (een soort *Jan Klaassen*-figuur). Zij zijn niet zo snugger. Samen met hun aanvoerder Pierke vormen ze een onafscheidelijk drietal.

Pierke is de vrolijke, eerlijke, grappige en slimme hoofdfiguur uit het traditionele *stangpoppentheater* van de Belgische stad Gent. Hij komt op voor de zwakken. Het witte kostuum dat hij draagt, is afgezet met rode horizontale biesen: op de kraag, op de broek, op de mouwen en op zijn hoofddekseel. Op zijn hesje en kegelvormige muts zitten drie rode pomponnen.

Zoek in het **poppentheater-abc** op onze **websites** na hoe Pierke in het verleden genoemd werd. Het antwoord is ook te vinden op www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2.

Het juiste antwoord is:
* *Pierrot* (spreek uit: *pjerroo*);
* *Paolo Cinella*.

Oijkerd

Een *nar* is iemand die dwaze streken uithaalt en anderen bespot. In de Middeleeuwen waren deze oijkerds (grappenmakers) verbonden aan de hoven. De *hofnar* moest de koning vermaken, maar hij mocht hem ook bekritisieren. De nar ging vaak als gebochelde door het leven. Hij houdt een *narrenstok* als scepter in de hand. Op zijn hoofd heeft hij een *narrenkap*. Aan de uiteinden van deze *zotskap* hangen belletjes.

Veel komische figuren uit het *volkspoppentheater* dragen een kostuum dat lijkt op dat van een nar.

Edelen ...

vechtend en uitgedost in prachtige kurassen zijn in het **Poppenspe(e)lmuseum** niet in levenden lijve te zien. Wel zijn ze als grote, kleine, lichte of loodzware stangpoppen te bewonderen. Je ziet ze afgebeeld op prenten en foto's en in de internationale **museumbibliotheek** met meer dan vijfduizend titels. Je kunt het **Poppenspe(e)linformatiecentrum** uit belangstelling raadplegen, maar ook voor het maken van werkstukken, scripties en spreekbeurten.

Ridderverhalen zijn een geliefd thema in het repertoire van de Siciliaanse, Tsjechische en Slowaakse stangpoppentheaters. Ook in de Belgische steden Antwerpen, Brussel en Luik weten de poppenridders van wanten; er rollen zelfs koppen. Een van de oudste afbeeldingen van het *poppenspel* staat in een twaalfde-eeuws miniatuur (handschrift): een ridderspel.

Twee edelen zijn bevestigd aan twee horizontaal evenwijdig lopende koorden die elkaar in het midden kruisen. Eeuwen later werd een kunstenaar door deze afbeelding geïnspireerd. De tekening toont een kasteelheer met zijn gezin. Spelende kinderen brengen miniatuurridders tot leven door de koorden aan te trekken en te laten vieren. De geharnasten laten de degens kletteren.

Poesje

PAKweg in de negentiende eeuw had het **poesjennenspel** zijn bloeitijd. Maar het trekt ook tegenwoordig nog veel **publiek**. Poesjenel is de benaming voor de traditionele Antwerpse stangpop. Het woord is afgeleid van de Italiaanse *Pulcinella* (spreek uit: *poeltsjenella*). De theaters waren en zijn gevestigd in kelders in de volkswijken, vandaar de naam **poesjenellenkelder**.

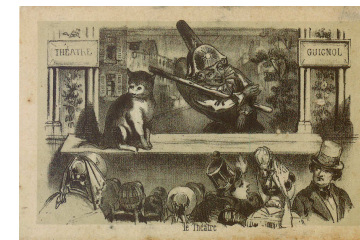
De figuren worden van bovenaf bewogen. Ze hangen aan een stang, waarvan het ene eind is vastgemaakt aan de kop en en het andere eind is omgebogen tot een handvat voor de speler. Een tweede stang is bevestigd aan de rechterarm.

Wanneer er gevochten wordt, komen de **Voddebalen** – hoofdpersonen en lievelingen van het **publiek** – het toneel op. Voor de adel hebben zij niet de minste eerbied. Een successtuk is het ridderspel 'De Leeuw van Vlaanderen'. De **decorwisseling** gaat met geopende gordijnen. De spelers roepen 'changeement de décor à vue'. In sappig Vlaams: 'Wij draaien den decor om, terwijl gulle (jullie) dat ziet'.

Kat

Tot de nummers van het oud-Franse poppentheater behoort de strijd van *Polichinelle* (spreek uit: *poliesjenel*) met een echte *kat*. Eerst denkt de *poes* dat het aantikken met de *stok* een spelletje is. Het is echter menens en *Polichinelle* wint. De kat springt uit de kast. Voor een nieuw optreden krabbelt hij toch weer gewillig op de *speelplank*. De *poppenkastbel* gaat. Het 'kattenspelletje' begint opnieuw.

Poppenspe(e)lmuseum ©
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl

DoePAK-oplossingen

* De juiste antwoorden: *Pierrot* en *linkerhand*.